

Rozhovor s pamětníkem

1. Rozhovor (Eva J., 61 let, Hejnice)

Tazatel: *Politická zkušenost 70. a 80. let: Jak například probíhaly volby v těchto letech?*

Odpovídající: V této době byla u moci jediná vládnoucí strana KSČ. Proto se volili představitelé pouze této strany, která získala pochopitelně nejvíce hlasů. V roce 1989 po tzv. sametové revoluci se tato strana u nás rozpadla a vzniklo více stran (Lidová strana, ČSSD, ODS...)

Tazatel: *Jak to bylo s vaší angažovaností v politice?*

Odpovídající: Byla jsem členkou KSČ, poslankyní MěNV (městský národní výbor), předsedkyní komise sociálně zdravotní, abych se dostala na funkci ředitelky MŠ, podmínkou byl vstup do KSČ, kde se členové oslovovali pouze soudruhu nebo soudružko.

Tazatel: *Jak se práci projevovala politika plné zaměstnanosti?*

Odpovídající: Musely se plnit úkoly dané z MěNV, účast na plenárních zasedáních, tvorba politických nástěnek a řídit se politikou SSSR.

Tazatel: *Co je to ROH a jak se jeho vliv projevoval v zaměstnání?*

Odpovídající: ROH je revoluční odborové hnutí a téměř většina pracujících byla členy ROH. Členy ROH zastupoval výbor, který projednával jejich požadavky, plnění úkolů, staral se o jejich rekreaci, projednával jejich odměny, apod. Také k životnímu jubileu byli někteří soudruzi odměněni rekreacemi do SSSR, Jugoslávie a peněžitými dary.

Tazatel: *Co byl a jak vznikl kádrový posudek?*

Odpovídající: Dokument, který pojednával vše o zaměstnanci, o jeho práci, zapojení do různých povinných i nepovinných aktivit v obci nebo ve městě, jak se choval ke svým podřízeným i nadřízeným, zda dodržoval své pracovní povinnosti.

Tazatel: *Zažila jste někdy podpultový prodej a fronty v obchodech?*

Odpovídající: Zažila, již jako malé dítě, např. při nákupu masa jsem od brzkých ranních hodin chodila sama stát frontu do masny, protože maminka chodila do práce. Lidé se doslova tahali o kousek čerstvého masa. A podpultový prodej jsem zažila v zaměstnání, když kuchařka nakupovala pro MŠ a přinesla nebo zamluvila podpultové zboží, které by již po pracovní době nebylo k dostání (banány, pomeranče...)

Tazatel: *Jak probíhaly oslavy svátků? (VŘSR, MDŽ, Svátek práce...)*

Odpovídající: Tyto oslavy pro nás zaměstnance ve školství byly povinné a děti se vedly k oslavám těchto svátků také ve výuce. Povinně se vyvěšovaly na budovách československé i sovětské prapory. Každý se povinně zúčastnil průvodu ve svém městě nebo obci, lidé chodili s mávátky a vykřikovali hesla, v průvodu jezdily alegorické vozy. Veřejně byli vyznamenáváni někteří lidé, kteří se zasloužili o rozvoj a pokrok své vlasti. Pořádaly se májové veselice, kde se lidé radovali, tančili a zpívali lidové i budovatelské písně. Na Svátek Den učitelů jsme pořádali ve školní jídelně malou oslavu s občerstvením a byli jsme odměněni květinou, jiní soudruzi-učitelé byli chváleni za svou vykonanou práci a rovněž dostávali buď peněžitou odměnu, nebo drobný dárek od ROH. Mezinárodní den žen se slavil v továrnách a na každém pracovišti. Ženy dostávaly květiny, dárky, pořádaly se i sezení, zábavy (většinou však slavili muži). Na našem pracovišti jsme byly samé ženy, tak nám z MěNV přinesli jako poděkování učitelkám květiny. Od ROH jsme obdržely drobný dárek nebo poukázku na zboží v určeném obchodě.

Tazatel: *Co vítání nových občánek ve vašem městě, obci?*

Odpovídající: V tento den jdou maminky spolu s miminkem na MěNV a podepisují se do kroniky města, obce. Děti z MŠ vystoupily s krátkým programem (zpívaly, tancovaly, přednášely básničky). Malinké děti se houpaly v kolébce a dostávaly drobné hračky a maminky dostávaly květinu.

2. Rozhovor (Eva D., 40 let, Litomyšl)

Tazatel: *Jak jste Vy a Vaše rodina trávila volný čas?*

Odpovídající: Volný čas jsme trávili s rodiči většinou turistikou po Jizerských horách. Jezdili jsme také stanovat do Českého ráje. Můj mladší bratr jezdil s kamarády na „čundr“ do Drábských světniček a na Suché skály, kde čistili lesy a vodní prameny, rád spal „pod širákem“. Já jsem byla členkou pionýrské organizace. Scházeli jsme se vždy jednou týdně a o víkendech jsme jezdili na brigády do lesa vysazovat stromky a čistit potoky v Jizerských horách. Již od osmé třídy jsem vedla jiskřičky (malé prvňáčky, kterým jsme s kamarádkou vymýšlely různé činnosti pro volný čas). Každoročně jsem se zúčastnila soutěže „O zemi, kde zítra již znamená včera“, protože jsem si od páté třídy dopisovala s kamarádkou ze Sovětského svazu – Elou Kruglikovou, zajímala jsem se také o kraj Kovrov, odkud pocházela. Mnohokrát jsem vyhrála a za odměnu jsem jezdila na různé zájezdy po Československu. Později na střední škole v Litoměřicích jsem jako svazačka vedla mladé pionýry. Navštěvovala jsem také LŠU (Lidová škola umění), kde jsem se učila hře na klavír. Od šesté třídy jsem každou sobotu roznášela noviny a od čtrnácti let jsem vždy jeden měsíc prázdnin pracovala na poště jako doručovatelka. Nesmím zapomenout na jednu takovou zvláštní zálibu. Moje maminka byla předsedkyní sociální komise a měla na starost mimo jiné i staré občany v našem městě. A já jsem jí velice ráda pomáhala. Vlastně ani ne tak jí, ale těm starým lidem. Hlavně babičkám, které už např. nemohly na nohy. Ve volných chvílích jsem je navštěvovala a plnila jejich přání. Chodila na nákupy, myla okna, zametala, pokud bylo třeba, tak umyla nádobí a mnoho dalších domácích prací. Odměnou mi byla vyprávění z války, z koncentračních táborů, ze života za první republiky...Mnoho pamětí jsem zúročila při hodinách dějepisu nebo slohu. Byly to pro mě nejkrásnější chvíle, protože já sama jsem nikdy nepoznala ani jednoho z prarodičů, jelikož zemřeli velmi brzy. S bratrem jsme byli v dětství ochuzeni o přítomnost babiček a dědečků. Moje návštěvy u starých lidí byly vlastně takové kompenzace.

Tazatel: *Jaké pořady jste tehdy sledovali, jaké rádio jste poslouchali?*

Odpovídající: Z pořadů jsme sledovali Zprávy, Nedělní chvílka poezie, Křeslo pro hosta, Televarieté s Vladimírem Dvořákem a Jiřinou Bohdalovou. Sledovali jsme válečné filmy. Z dřívějších seriálů mě oslovil např. Čtyři z tanku a pes, Písaři, Byl jednou jeden dům, Tajemství proutěného košíku, Rodáci (vznikl na konci 80. Let), My všichni školou povinní, který se natáčel v Liberci, atd. Poslouchali jsme tajně Rádio svobodná Evropa a Rozhlas po drátě.

Tazatel: *Jaké knihy jste jako dítě četla a která Vás nejvíce zaujala?*

Odpovídající: Jako malá jsem přečetla spoustu knih, je těžké říci, která mě zaujala nejvíce, ale pokud bych měla vybrat jednu, byla by to asi kniha Robinson Crusoe od Daniela Defoe, kterou jsem přečetla několikrát. Taká jsem přečetla všechny dívčí romány od Heleny Šmahelové, Stanislava Rudolfa a spoustu dobrodružných Rodokapsů.

Tazatel: *Zúčastnila jste se někdy spartakiádního cvičení?*

Odpovídající: Ano, zúčastnila. Bylo to v roce 1985. Byla jsem v sedmé třídě a všechny dívky se zúčastnily výcviku na spartakiádní vystoupení. Z naší školy byly vybrány pouze dvě zástupkyně, které mohly odjet do Prahy na Strahov. Já jsem byla vybrána a získala tak zážitek na celý život. Cvičily jsme na skladbu Poupata od Michala Davida a měly jsme na sobě červené silonové dresy s bílými postranními pruhy, ve kterém jsem později cvičila veškeré tělocviky na střední škole. Nacvičovaly jsme dvakrát týdně po vyučování v tělocvičně školy a naše dřina se vyplatila.

Tazatel: *Navštívila jste někdy s rodinou zahraničí?*

Odpovídající: Ano, dvakrát jsme byli na dovolené u Baltského moře, v dřívější NDR. Na střední škole, v roce 1987 jsem navštívila hlavní město Maďarska, Budapešť. Protože jsme bydleli nedaleko (asi 10 km) od polsko-německých hranic, veškeré nákupy (ošacení a obuvi) jsme jezdili s rodiči nakupovat. Bylo to pro mě tehdy velmi dobrodružné, protože nás (mě a bratra)maminka dva až třikrát za rok oblékla do nejstaršího oblečení, které jsme doma měli, a jelo se na velké nákupy do východního Německa. Tam jsme nakoupili sezónní oblečení a boty a před odjezdem na hranice jsme se museli převléci do nového a staré „hadry“ skončily v nejbližší německé popelnici, jelikož by nám bylo zboží-pokud by nebylo zapsané v doložce odebráno. Několikrát jsem byla svědkem, jak celníci prohledávali auto zvláštními háky a rodiče vzali na osobní prohlídku do kanceláří, kde se museli svléknout do spodního prádla a nechat se zkontrolovat, přestože měli doklady v naprostém pořádku. Celníci nikdy nic nenašli, ale ty vzpomínky jsou otřesné. Vždy jsme s bratrem prožívali velký strach o rodiče. Dlouho potom jsem ani neměla radost z nakoupeného zboží, i když mi spolužačky záviděly odlišné oblečení, protože všechny chodily např. ve stejných svetrech nebo bundách, protože do místního textilu dostaly pouze pár kusů jednoho druhu.

Tazatel: *Jaké bylo Vaše dětství s porovnáním s dětstvím současných dětí?*

Odpovídající: Každopádně se v mnohém lišilo. Především tím, že nám chyběly elektronické vymoženosti současné generace. Neznali jsme počítače, mobily, televizi jsme znali pouze černobílou a nejbližší telefon měli v naší ulici sousedé, kteří měli v domě ohlašovu požáru. Na tábory jsme jezdili minimálně na tři týdny, odkud jsme měli s rodiči jenom písemný kontakt - psali jsme domů dopisy. Celé dny jsme trávili v přírodě, u nás na horách. Stavěli jsme „bungry“ – úkryty před nepřáteli, chytali pstruhy v řekách a raky v rybnících, spali ve stanech i „pod širákem“, pásli krávy v podhůří, pomáhali při pravidelných zabíjačkách, a spousta dalších činností, o které je dnešní mládež ochuzená.

Tazatel: *Máte v paměti nějakou veselou příhodu?*

Odpovídající: Právě teď mě napadá jedna humorná příhoda. V dětství jsem měla jedno veliké přání. Přála jsem si kolo. Už skoro každý kluk i holka ho měli a já, ve svých deseti letech stále ne. Slíbila jsem rodičům, že budu mít na vysvědčení samé jedničky a jako odměnu bych chtěla skládačku značky Eska a hlavně musela mít fialovou barvu. Krátce po vysvědčení jsem odjela na pionýrský tábor a celé tři týdny se těšila domů na slíbenou odměnu. V duchu jsem se viděla, jak jezdím s kamarádkou Naďou, která měla na vysvědčení tři čtyřky a dostala ještě týž den skládačku stříbrné barvy – taková nespravedlnost! Po příjezdu domů mě čekalo zklamání. Moji rodiče kolo nesehnali ani v Liberci. Ale snaha mého otce byla velká, proto mě ještě týž večer naložil do starého emběčka a odvezl ke svému kolegovi do nedalekých Lázní Libverda, kde mi zakoupil za 100 Kčs kolo značky Ukrajina modré barvy. Protože kolo bylo velkých rozměrů a do auta by se nevešlo, musela jsem nasednout a domů se dopravit sama. Tatínek jel pomalu za mnou a sledoval, jak mi to jde na kole obřích rozměrů - ani na sedlo jsem nedosedla. Jak jsem tak jela a v duchu klela, stále se ohlížela, tak najednou prásk a skutálela jsem se přes příkop, křoví, rovnou do kravského lejna na pastvinu, kde se pásly krávy. Z kola byla osmička, já byla celá potlučená a zapáchala jsem. Tatínek byl samozřejmě naštvaný. Za několik dní bylo kolo opravené a otec, že si ho půjčí a zajede si na pivečko. Ale ouha, po několika hodinách v sedávání v hospůdce zjistil, že kolo zmizelo. Hurá! Radovala jsem se. Ale tatínek se nedal. Krádež oznámil příslušníkům Veřejné bezpečnosti a zanedlouho se kolo našlo. Leželo několik dní na dně řeky Smědé. Ale ani to nepřimělo moje rodiče koupit mi skládačku. Až do svých dvaceti let jsem jezdila na tomto kole, sloužilo mi při mých brigádách na poště i výletech s kamarádkami. Skládacího kola značky Eska jsem se nikdy nedočkala, ale možná, že tahle malá příhoda přispěla k mé celoživotní skromnosti.

Hodnocení tazatele: Do tohoto projektu jsem se zapojila nejen z možnosti vylepšit si známku z dějepisu, ale také ze své vlastní zvědavosti, jak prožívali moji blízcí dobu před rokem 1989. Moje odpovídající (babička, maminka) to také velice zaujalo a zastávají názor, že je to velice dobré zpestření výuky. Některé odpovědi jsem mnohdy nestihla zapisovat dost rychle, protože se na dané téma rozpovídaly. V žádném případě nelituji, že jsem se do tohoto projektu zapojila, protože si myslím, že to bylo pro mě přínosné a hlavně poučné.